

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki (sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie ze skargi T. A.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku o sygn. I ACa 3298/24,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 20 stycznia 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. I ACa 3298/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. I ACa 3298/24 w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 3. przyznaje skarżącemu T. A. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych za okres od 6 maja 2021 r. do 20 stycznia 2026 r.;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz skarżącego T. A. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz skarżącego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu**

świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski

UZASADNIENIE

Dnia 16 października 2025 r. r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) T. A. (dalej: „skarżący”) reprezentowany przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie I ACa 3298/24, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. akt: I ACa 3298/24;
2. wydanie Sądowi rozpoznającemu wskazaną sprawę zalecenia wyznaczenia terminu rozprawy przed Sądem II Instancji tak, aby rozprawa odbyła się najpóźniej w terminie do końca grudnia 2025 r., ewentualnie zalecenia polegającego na wyznaczeniu terminu rozprawy w postępowaniu przed Sądem II instancji tak, aby rozprawa odbyła się w najszybszym możliwym terminie;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 2000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – na rzecz skarżącego kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi wskazano m.in., że przedmiotowa sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w październiku 2024 r., w grudniu 2024 r. została złożona odpowiedź na apelację. Ostatnia czynność Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie została podjęta 20 listopada 2024 r. - nie miała jednak ona charakteru merytorycznego, a stanowiła jedynie zawiadomienie o składzie rozpoznającym sprawę. Od wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego minęło ok. 11 miesięcy, co uzasadnia wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku do tej pory nie wydał zarządzenia wyznaczającego termin rozprawy. W uzasadnieniu skargi wskazano, że bezczynność Sądu Apelacyjnego w Gdańsku powoduje, iż ochrona konsumencka gwarantowana skarżącemu przez przepisy prawa staje się prowizoryczna oraz bezskuteczna.

Na podstawie przepisu art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki swój udział zgłosił Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku i wniósł o oddalenie skargi jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy uwzględnić: łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W realiach niniejszej sprawy wskazać należy, że 17 października 2024 r. do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wpłynęła sprawa z apelacją pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wydanego 12 czerwca 2024 r. w sprawie o sygn. akt I C 1072/21. Sprawa została zarejestrowana i wylosowano sędziego sprawozdawcę (k. 348, 349, 350). Zarządzeniem z 29 października 2024 r. zarejestrowano sprawę w rep. ACa 3298/24 (k. 351). W dniu 30 października 2024 r. wydano zarządzenie w zakresie kontroli formalnej apelacji, polecono poinformowanie stron o składzie orzekającym oraz polecono doręczenie pełnomocnikowi strony powodowej odpisu apelacji pozwanego (k. 352). W dniu 16 grudnia 2024 r. wpłynęła odpowiedź powodów na apelację pozwanego (k. 359). Pismem z 27 maja 2025 r. powodowie domagali się nadania sprawy dalszego biegu, w szczególności poprzez wyznaczenie terminu rozprawy (k. 375). W dniu 22 września 2025 r. do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wpłynęła skarga na przewlekłość postępowania, przekazana do Sądu Najwyższego w 16 października 2025 r. (data prezentaty).

Sąd Najwyższy ustalił zatem, że na dzień rozpatrywania przezeń skargi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwa ponad rok i trzy miesiące, zaś Sąd Apelacyjny, nie wyznaczył terminu jej rozpoznania. Należy zauważyć, iż co prawda od dnia wpłynięcia apelacji, tj. 17 października 2024 r. do dnia wpłynięcia skargi na przewlekłość do Sądu Apelacyjnego, tj. 22 września 2025 r., nie upłynęło (wyżej wspomniane jako przesłanka przewlekłości) pełne 12 miesięcy, to jednak jest to okres bliski roku, a nadto, do dnia przekazania przedmiotowej skargi Sądowi Najwyższemu, Sąd Apelacyjny nie podjął żadnej czynności zmierzającej do wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe, czego także nie wykazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Dla stwierdzenia przewlekłości postępowania irrelevantne pozostają argumenty Prezesa Sądu Apelacyjnego dotyczące nadmiernego napływu spraw. Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania sądu/wydziałów,

naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody

niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżący wniósł o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi wynosić co najmniej 2000 zł.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżącego należy zasądzić kwotę 2000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 6 maja 2021 r., tj. daty złożenia pozwu, do 20 stycznia 2026 r., tj. daty wydania niniejszego postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym, co jest odpowiednikiem ustawowych 500 zł za każdy zakończony rok postępowania (4 lat) oraz odpowiada wnioskowi skarżącego. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 2000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącej w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Należy zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy ma dla skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot, zaś jak już wskazano, zachowanie skarżącego w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Skarżący zawniósł o wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku zalecenia polegającego

na wyznaczeniu terminu rozprawy w postępowaniu przed Sądem II instancji tak, aby rozprawa odbyła się w najszybszym możliwym terminie. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku wyznaczenia terminu rozprawy w terminie 3 miesięcy od daty zwrotu akt.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 11 i 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 10 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) orzekł jak w sentencji.

Tomasz Demendecki Krzysztof Wiak Marek Dobrowolski

[MR]

[a.ł]